

בא חט"ז שיחה א'

לענין שפסח צריך לחול בתקופת ניסן אנו סומכים על תקופת ר' אדא (שלשיטתו פסח חל תמיד לאחר התחלת תקופת ניסן), אך לענין חשבון השנים סומכים על תקופת שמואל, מפני שלענין השנים מספיק שתקופת ניסן תתחיל אפי' בסיום חודש ניסן. והביאור בזה.

בהתחלת הלכות קידוש החודש מבאר הרמב"ם ש"חדשי השנה הם חדשי הלבנה כו' והשנים שאנו מחשבין הם שני החמה שנאמר שמור את חודש האביב כו". וממשיך לבאר את החשבון שאנו מחשבין היום, שבכל מחזור של י"א שנה משתווים שנת החמה והלבנה, עד ש"לא ישאר ממנין ימי החמה בכל תשע עשרה שנה חוץ משעה אחת וארבע מאות ושמונים וחמשה חלקים". ומקשה ה"פירוש" ש"אחרי שנים רבות" יתקבצו כל היתרונות, ותקופת ניסן יהי' בחודש אייר? ומתרץ "יבוא מורה צדק ויודיענו" (ולהעיר שעד השנה האחרונה ד"שית אלפי שני דהוי עלמא", תקופת ניסן תהי' בחודש ניסן).

אך צריך להבין הרי "שמור את חודש האביב" מלמדנו שפסח צריך להיות בתקופת ניסן, ובזמן הרמב"ם ועוד קודם לכן, היה פסח לפני תקופת ניסן?

ויש לבאר בהקדים שהרמב"ם מביא ב' שיטות בענין התקופה: (א) תקופת ר' אדא, שסובר ש"לא תמצא תוספת במחזור של י"ט שנה כלל", ולפי"ז לא רק חודש ניסן אלא גם חג הפסח חל תמיד לאחר התחלת תקופת ניסן. (ב) ושיטת שמואל היא ש"לא ישאר ממנין ימי החמה בכל תשע עשרה שנה חוץ משעה אחת וארבע מאות ושמונים וחמשה חלקים", ולפי"ז לפעמים חל פסח לפני תקופת ניסן (ורק שמקצת (סוף) חודש ניסן הוא לאחר התקופה).

וא"כ לענין זה שפסח צריך לחול בתקופת ניסן אנו סומכים על תקופת ר' אדא, כי כנ"ל לפי שיטתו פסח חל לאחר התקופה. אך לענין חשבון השנים אפשר לסמוך על תקופת שמואל, מפני שלענין השנים מספיק שתקופת ניסן תהיה בחודש ניסן (אף אם התחלת התקופה היא לאחר פסח)

אך צריך להבין אם צריכים לסמוך על שיטת ר' אדא לענין פסח, א"כ מדוע בחשבון השנים סומכים על תקופת שמואל? ובפרט שכותב שחשבון זה (דר' אדא) אמיתי יותר מן הראשון?

והביאור: מזה שהרמב"ם מביא את תקופת שמואל בספרו הלכות הלכות, מוכח שההלכה כשמואל, ולכן אנו סומכים עליו בכמה ענינים, כבברכת החמה ושאלת גשמים.

ויובן בהקדים הדין ד"אתם אפילו שוגגים וכו'". שלכאורה איך שייך לומר שיום זה הוא ראש חודש אם לא הי' בו מולד? והביאור, ישנה חמה ולבנה למעלה, ועיקר ענין ראש חודש הוא על שם חידוש הלבנה שלמעלה, ורק שמחידוש הלבנה למטה יודעים אנו על חידוש הלבנה למעלה. וא"כ כשבית דין קובעים ראש חודש ביום אחר, הנה מפני סיבה אין הלבנה שלמטה כלי לחידוש הלבנה שלמעלה.

ועד"ז יש לומר שגם תקופת שמואל מורה על התקופה שלמעלה.

והנה אנו סומכין על תקופת שמואל דוקא בחשבון התקופות והוא מפני שהתחלת חשבון התקופות הוא מהשנה שלפני הבריאה – שנת תוהו. ולכן בזה העיקר הוא החשבון כפי שהוא למעלה. ומובן שלא דוקא שהתקופה בגשמיות היא בדיוק כהתקופה ברוחניות.

משא"כ בענין פסח שהיא מציאות תורנית, שהתורה קובעת שעתה הוא פסח, אזי נמשך התקופה הרוחניות גם בגשמיות, ולכן בזה סוברים כר' אדא, וכנ"ל ששיטה זו הוא אמיתי יותר, שלפי שיטתו התקופה בגשמיות היא באותו זמן דהתקופה ברוחניות.
